

прав дитини // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ditu.gov.ua>.

2. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

4. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

5. Тельчик А. Діти й молодь, які живуть або працюють на вулиці: приховане обличчя епідемії ВІЛ в Україні / А. Тельчик. – К. : ЮНІСЕФ/МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід», 2006. – 231 с.

6. Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2003 р. «Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні». – К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 195 с.

7. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 р. № 2623-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 26. – Ст. 354.

8. Кривачук Л.Ф. Теоретичні аспекти дитячої бездоглядності та безпритульності в Україні / Л.Ф. Кривачук // Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 2 (33). – 452 с.

9. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. № 2947-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 135.

УДК 347.9

М. Потоцький,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
заступник начальника відділу судового захисту
ДП «Український інститут промислової власності»

М. Захаренко,

студентка юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

**СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД ІЗ РОЗГЛЯДУ СПРАВ
У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ:
ПОМИЛКА ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ?**

Питання необхідності створення спеціалізованого суду з розгляду справ у сфері інтелектуальної власності вже досить тривалий час розглядається сучасними юристами.

Приймаючи рішення про створення відповідного суду, необхідно вивчити досвід держав, які вже мають подібні суди, проаналізувати доводи на користь його створення та проблеми, пов'язані зі створенням такого суду.

Насамперед коротко проаналізуємо досвід зарубіжних країн у цьому питанні. Перший приклад – Федеральний патентний суд у ФРН. Діяльність його ре-

гламентується окремим законом, він діє незалежно від органів виконавчої влади, а особливістю його є те, що до складу входять судді-юристи та судді, які мають освіту в галузі техніки й патентування. Варто зазначити, що однією з вимог до суддів патентного суду є стаж роботи в якості експерта в патентному відомстві. Водночас Федеральний патентний суд ФРН лише приймає рішення щодо надання прав на об'єкти промислової власності. А справи про порушення прав на об'єкти промислової власності розглядаються цивільними судами загальної юрисдикції [2, с. 30].

Наступний приклад – патентний суд Швеції, під час створення якого за основу було взято модель патентного суду Німеччини. Він діє як судовий орган, який абсолютно не залежний від патентного відомства. У Патентному суді Швеції створено три колегії (сенати) для розгляду справ у різних галузях техніки та скарг щодо охорони прав на товарні знаки і промислові зразки [2, с. 30].

Сучасна судова система Великої Британії щодо вирішення патентних спорів передбачає наявність патентних судів графств, які розглядають справи, що пов'язані із правами промислової власності, за першою інстанцією. Патентні суди графств були створені відповідно до закону Великобританії про авторське право, промислові зразки та патенти 1988 р. як альтернатива Патентному суду, що діє у складі Високого суду. Юрисдикція патентних судів графств розповсюджується на територію всієї країни. Судочинство в патентних судах графств є більш оперативним і дешевим, ніж у Патентному суді. Тісна взаємодія патентного відомства, патентних судів графств та Патентного суду дозволяє забезпечити високу ефективність британської судової системи [2, с. 31].

Слід зазначити також, що в тих європейських країнах, де відсутні патентні суди, спори, що виникають у сфері інтелектуальної власності, розглядаються в цивільному чи кримінальному провадженні загальними судами загальної юрисдикції або, залежно від предмету спору, розподіляються між загальними судами загальної юрисдикції чи адміністративними судами. Тобто в жодній країні немає такої розгалуженої системи підвідомчості, яка виникла в Україні після створення спеціалізованого адміністративного суду, та яка навряд чи позитивно відіграє роль у швидкому, повному, об'єктивному розгляді спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності, й гідному рівні захисту прав і законних інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності.

Ще одним цікавим прикладом є Російська Федерація, яка має схожу з Україною державну систему правової охорони інтелектуальної власності. На початку липня розпочав роботу перший у Росії спеціалізований суд – Суд з інтелектуальних прав, для роботи в якому указом Президента Росії призначено 15 суддів. Даний Суд з інтелектуальних прав діятиме у сфері патентних прав і торговельних марок, а питання авторських прав здебільшого опинилися поза зоною уваги даного суду [1].

Таким чином, очевидним є факт, що кожна держава по-різному визначає структуру спеціалізованого суду у сфері інтелектуальної власності. Проте так чи інакше, досвід зарубіжних країн свідчить, що створення такого суду є необхідним для нормального й ефективного розгляду справ, які належать до зазначеної категорії.

Однак не можна говорити про беззаперечну необхідність застосування досвіду зарубіжних держав у цьому питанні без належного дослідження українського підґрунтя для створення відповідного спеціалізованого суду. Тому спробуємо насамперед навести аргументи, які вказують на доцільність створення спеціалізованого суду у сфері інтелектуальної власності в судовій системі України.

Насамперед диференціація відносин інтелектуальної власності обумовлює розгляд спорів судами різної спеціалізації (цивільні та кримінальні, адміністративні та господарські). Проблема полягає в тому, що відносини у сфері інтелектуальної власності складаються як з адміністративних, так й із цивільних, а тому регулюються нормами різних галузей права та розглядаються судами різної спеціалізації. Така ситуація має наслідком неоднозначність судової практики, що негативно впливає на рівень захисту прав осіб. Більше того, процесуальне законодавство України не має чітко визначеного кола спорів у сфері інтелектуальної власності, що належать до юрисдикції того чи іншого суду. Це також певним чином усклад-

нює процес реалізації права на судовий захист.

Важливо також відзначити, що розгляд справ у сфері інтелектуальної власності потребує наявності в суддів комплексних знань з юриспруденції, інтелектуальної власності та спеціальних технічних знань. Очевидно, що за відсутності в суддів таких знань необхідним є призначення судової експертизи, висновок якої вирішує технічні питання. Однак експертний висновок, як і будь-який доказ, для суду не має задалегідь встановленої сили. Звідси слідує, що для належної оцінки такого доказу суддя має володіти певними спеціальними знаннями. На сьогодні, за відсутності спеціалізованого суду й, відповідно, відсутності «спеціалізованих» суддів, рішення приймаються на основі висновків експертизи або ж призначається повторна/додаткова/комісійна експертиза, яка має наслідком затягування строків вирішення справи. Тому створення спеціалізованого суду значно зменшить випадки призначення експертизи, яка буде призначатися лише в особливих випадках, коли не буде достатньо навіть спеціальних знань суддів.

До того ж нині розгляд справ у сфері інтелектуальної власності має низку проблем, які можуть бути вирішені шляхом створення спеціалізованого суду. Насамперед такими проблемами є тривалість розгляду справ у сфері інтелектуальної власності (середній строк нині складає 2,5 роки); наявність проблеми визначеності підвідомчості й підсудності досліджуваної категорії справ (наприклад, якщо справа підвідомча адміністративному суду – за місцем знаходження позивача, якщо цивільному – відповідача, у разі вчинення правопорушення – за місцем його вчинення, у разі вчинення правопорушення в мережі Інтернет – взагалі чітко не встановлено); відсутність єдиної практики застосування законодавства щодо досліджуваної категорії справ тощо.

Із зазначеного вище постає об'єктивна необхідність у створенні спеціалі-

зованих судів у сфері інтелектуальної власності. Проте не можна не вказати на певні проблеми, які можуть виникнути під час створення таких судів та можуть сприйматися як свідчення недоцільності їх виокремлення. Тому наведемо найбільш гострі проблеми та можливі шляхи їх вирішення. Насамперед постане потреба значного фінансування з державного бюджету для формування й забезпечення матеріально-технічної бази нових судів. Для зменшення видатків можливим є створення спеціалізованих судів на базі діючої системи господарських судів. Наступною проблемою буде необхідність внесення ґрунтовних змін до низки нормативно-правових актів. Так чи інакше, цього не уникнути, однак слід зазначити, що такий процес був необхідним і доцільним навіть без створення відповідних судів, оскільки невизначеність і суперечливість законодавства є на сьогодні одним із факторів гальмування й затягування процесу розгляду справ у сфері інтелектуальної власності. Для полегшення і пришвидшення процесу зміни законодавства не зайвим буде використання досвіду зарубіжних країн у цьому питанні. Також, на нашу думку, логічним завершенням оновлення чинного законодавства має стати прийняття Процесуального кодексу інтелектуальної власності України, що стане запорукою швидкого й ефективного розгляду відповідної категорії справ та основою діяльності спеціалізованих судів. Очевидним є те, що створення спеціалізованих судів потребуватиме насамперед значної кількості кваліфікованих кадрів. Водночас процес підготовки може зайняти досить тривалий проміжок часу. Тому доцільним буде залучення до спеціалізованих судів суддів, які вже мають відповідну освіту та досвід вирішення таких спорів, або брали участь у програмах підвищення кваліфікацій ЄС, або є спеціалістами у сфері інтелектуальної власності й можуть скласти кваліфікаційний іспит для отримання статусу судді.

Отже, із зазначеного вище можна зробити висновок про необхідність створення спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності. Більше того, проблеми, які можуть виникнути під час формування системи таких судів, можуть бути вирішені шляхом удосконалення законодавства та проведення інших дій, які частково описані вище. Тому, на нашу думку, створення спеціалізованих судів у сфері інтелектуальної власності матиме наслідком, у першу чергу, покращення процесу реалізації права на захист у цій сфері, а також зробить його більш ефективним та якісним. Водночас створення таких судів матиме наслідком низку технічних проблем, починаючи від обрання моделі системи спеціалізованих судів та закінчуючи законодавством, яке регулюватиме їх діяльність. Проте ці процеси є логічними й закономірними, а тому для їх подолання необхідною є злагоджена робота науковців і практикуючих юристів, яка зробить можливою створення системи спеціалізованих судів, що буде дійсно дієвою й ефективною.

Ключові слова: патентний суд, розгляд справ у сфері інтелектуальної власності, спеціалізований суд у сфері інтелектуальної власності, доцільність створення патентного суду.

Статтю присвячено обґрунтуванню доцільності й необхідності створення в Україні спеціалізованого суду

з розгляду справ у сфері інтелектуальної власності, наведено основні аргументи на користь створення такого суду, а також проаналізовано можливі труднощі, які можуть виникнути у процесі виокремлення такого спеціалізованого суду.

Стаття посвячена обґрунтуванню целесообразности и необходимости создания в Украине специализированного суда по рассмотрению дел в сфере интеллектуальной собственности, приведены основные аргументы в пользу создания такого суда, а также проанализированы те трудности, которые могут возникнуть в процессе образования такого специализированного суда.

The article is dedicated to reasoning expediency and necessity of establishing The Specialized Court on Intellectual Property Cases in Ukraine, we also described the main arguments for creation of such Court and analyzed all difficulties, which may arise in the process of separation such Specialized Court.

Література

1. В Росії почав роботу Суд з інтелектуальних спорів // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pakharenko.com/ua/about/news/2013/07/09/334/>.

2. Проблеми створення патентного суду України / М. Галятич // Юридична Україна. – 5/2003. – Юрінком Інтер, 2003. – С. 30.

